

Research Paper

Evaluating impacts of Shahr-e-Rey possible separation from Tehran metropolisHassan Esmailzadeh ^a

^a Department of Environmental Planning and Design, Environmental Sciences Research Institute, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran,

Email: h_esmaeilzadeh@sbu.ac.ir

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Impacts Assessments,
Accession,
Political Division,
Shahr-e-Rey,
Tehran metropolis.

Received:

xx March 2024

Received in revised form:

xx June 2024

Accepted:

xx August 2024

pp.x-xx

Since 2013, the managers and trustees of Shahr-e-Rey have been trying in various ways to reclaim this city and make it again, as defined as the center of the Rey section. This innovative research examines the consequences of Shahr-e-Rey's separation from the Tehran metropolis and plans different scenarios. The research method is based on the analytical-developmental method. Data collection was done by documentary and survey methods, and quantitative methods (statistical tests, MIC MAC software, and Wizard software) and qualitative (content analysis) methods were used in data analysis. The statistical population includes citizens of Shahr-e-Rey and the experts' group. Based on Cochran's formula and considering the 95% confidence factor, 384 citizens were questioned, and 36 people from the experts' group were interviewed. The results indicate that the legal dimension, with an average of 3.23, will have the most impact, and the environmental dimension, with an average of 1.80, will have the least impact on the possible separation of Shahr-e-Rey from the Tehran metropolis. Economic-financial, physical, and administrative-institutional dimensions will have moderate impacts with averages of 2.68, 2.59, and 2.51, respectively, and the socio-cultural dimensions, with an average of 3.11, will have high impacts in the separation issue on the Likert scale. The findings also illustrate that in order to resolve the research problem, six scenarios have been presented, which in order of priority are adherence to the rules and regulations of the country divisions organization, independence of urban management of the District 20 of Tehran, transforming District 20 into a special Iranian-Islamic and natural tourism region, developing all kinds of technologies in various institutional, economic, social, transportation and physical fields, preservation of privacy along with the development of ecotourism and sustainable agriculture in it, and the development of non-governmental organizations at Shahr-e-Rey.

Citation: Esmailzadeh, H. (2024). Evaluating impacts of city of Shahr-e-Rey possible separation from Tehran metropolis. Human Geography Research Quarterly.

 <http://doi.org/>

Extended Abstract

Introduction

In April 2012, as a result of Article 12 of the establishment of the Islamic Council of Tehran Metropolis, only one city Islamic Council was formed in the urban limits of Tehran, Rey, and Tajrish cities. The mayor of Tehran and the city council members stated that the reason for this is the infrastructural and physical continuity and the lack of financial self-sufficiency of Shahr-e-Rey. This issue has caused great dissatisfaction among Rey's people and city managers, who believe that this city is being persecuted. On the one hand, Rey's budget and revenues are deposited into the treasury of Tehran municipality every year. On the other hand, all the pollutants of the Tehran metropolis are transferred to Shahr-e-Rey and its territory. Therefore, according to the Iranian constitution law, they are pursuing the separation of Shahr-e-Rey from the Tehran metropolis.

Methodology

The research method is based on the analytical-developmental method. This means that first, based on the analytical method, theoretical studies and change statistics were carried out, and the practical and influential components of the plan implementation were identified; then, through the developmental method, all kinds of scenarios were formulated in this field. The data collection was done by documentary and survey methods, and the tools of questionnaires and interview letters were used in this way. Statistical communities include Shahr-e-Rey and the experts' group. The experts' group consisted of some Members of Parliament, some members of the Provincial Supreme Council, some Council members of Tehran metropolis, some members of Tehran and Rey township Councils, managers, the General Directorate of Tehran's Privacy, and the Center for Studies and Planning of Tehran City. For the sample size of Shahr-e-Rey, considering the 95% confidence coefficient of Cochran's formula, the sample size was determined to be 384 people. The sampling method was done in a

simple, random way. Five Likert scales were used in the questionnaire (very little = 1, little = 2, medium = 3, high = 4, and very high = 5). The sample size for conducting research is obtained from interviews and questionnaires by an expert group. In order to document and raise the level of public consensus and more confidence in the questionnaire results, 40 letters were published among each of the experts, and 36 people responded. Data analysis was done using statistical tests, MIC MAC, and Wizard software. The validity of the research is based on construct validity and reliability using Cronbach's alpha.

Results and discussion

The results indicate that the legal dimension, with an average of 3.23, will have the most impact, and the environmental dimension, with an average of 1.80, will have the least impact on the possible separation of Shahr-e-Rey from the Tehran metropolis. Economic-financial, physical, and administrative-institutional dimensions will have moderate impacts with averages of 2.68, 2.59, and 2.51, respectively, and the socio-cultural dimensions, with an average of 3.11, will have high impacts in the separation issue on the Likert scale. The findings also illustrate that in order to resolve the research problem, six scenarios have been presented, which in order of priority are: adherence to the rules and regulations of the country divisions organization (separation of Shahr-e-Rey from Tehran metropolis; integration of Tehran and Rey cities), independence of urban management of District 20 of Tehran (Establishing an independent council and mayor; transforming the municipality of District 20 into a special municipality), transforming District 20 into a special Iranian-Islamic and natural tourism region, developing all kinds of technologies in various institutional, economic, social, transportation and physical fields, preservation of privacy along with the development of ecotourism and sustainable agriculture in it, and the development of non-governmental organizations at Shahr-e-Rey.

Conclusion

In order to investigate the consequences of Shahr-e-Rey's separation from the Tehran metropolis and to identify the influential and influential components, the opinions of citizens and expert groups were examined. The results elucidate that in the case of the separation of Shahr-e-Rey from the Tehran metropolis, the most impacts will be in the legal and socio-cultural dimension, and the least will be in the environmental dimension. In order to decide on the separation or integration of Shahr-e-Rey from the metropolis, firstly, the establishment of the steering secretariat for decision-making on the separation/integration of Rey and Tehran in two policy-making and executive working groups with the presence of different members, Tehran mayor, the secretary of Tehran city council, the governors of Tehran and Rey cities, the representative of the Supreme Council of the province, the representatives of both city councils, the mayor of District 20, the governor of Tehran and the head of the commission of councils and internal affairs of the Islamic Council are required. Establishing this secretariat is necessary to strengthen organizational cooperation and collaborative project implementation, avoid parallel work in decisions and policies, prevent failure and prolong project implementation, and control the estimates of the project's negative impacts. In addition, in order to immediately resolve the problems of District 20, in order to

subside local protests, and prevent the separation of Shahr-e-Rey from the Tehran metropolis, it is suggested that the municipality of this region be turned into a special urban region. Establishing this secretariat is necessary to strengthen organizational cooperation and collaborative project implementation, avoid parallel work in decisions and policies, prevent failure and prolong project implementation, and control the estimates of the project's negative impacts. In addition, in order to immediately resolve the problems of District 20, in order to subside local protests, and prevent the separation of Shahr-e-Rey from the Tehran metropolis, it is suggested that the municipality of this region be turned into a special urban region.

Funding

There is funding support from Study and planning center of Tehran city.

Acknowledgments

I am grateful to all managers and employees of Tehran Study and Planning Center who had enough cooperation in conducting this research. I would also like to thank all the managers and employees of Tehran Municipality, the honorable members of the Supreme Council of the Province and Tehran City Council, the governors of Tehran and Ray, and other officials who cooperated in various parts of planning and holding meetings.

پیامدهای جدایی احتمالی شهری از کلانشهر تهران^۱

حسن اسماعیل‌زاده^۲

۲- گروه برنامه‌ریزی و طراحی محیط، پژوهشکده علوم محیطی، دانشگاه شهیدبهشتی، تهران، ایران

چکیده

اطلاعات مقاله

شهری به عنوان مرکز بخش ری از توابع شهرستان ری از سال ۱۳۹۳، قانوناً به عنوان منطقه ۲۲ کلانشهر تهران شناخته شد و از آن سال تاکنون، مدیران و معتمدین شهری، به انحاء مختلف تلاش می‌کنند تا این شهر را بازپس گرفته و دوباره به عنوان مرکز بخش ری تعریف کنند. هدف پژوهش حاضر، بررسی پیامدهای احتمالی جدایی شهری (منطقه ۲۰ تهران) از کلانشهر تهران است و در این راستا، سناریوهای مختلف مورد بررسی قرار گیرد. انجام این پژوهش، به دلیل تبیین پیامدها و سناریوهای مختلف، مهم و ضروری است. این پژوهش به دلیل بررسی پیامدهای جدایی شهری از کلانشهر تهران و طرح سناریوهای مختلف از نوآوری برخوردار است. روش تحقیق مبتنی بر روش تحلیلی- توسعه ای است. گردآوری داده‌ها به روش اسنادی و پیمایشی انجام شده و در تحلیل داده‌ها از روش‌های کمی (آزمون‌های آماری، نرم افزار MIC MAC و نرم افزار Wizard) و کیفی (تحلیل مضمون) استفاده شده است. جامعه آماری شامل شهروندان شهری و گروه خبرگان است که بر اساس فرمول کوکران و با در نظر گرفتن ۹۵٪ ضریب اطمینان از ۳۸۴ نفر از شهروندان پرسشگری به عمل آمده و ۳۶ نفر از گروه خبرگان مورد مصاحبه قرار گرفته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که بعد حقوقی- قانونی با میانگین ۳۲۳ بیشترین و بعد محیط‌زیستی با میانگین ۱۸۰ کمترین پیامدها را از جدایی احتمالی شهری از شهر تهران خواهند داشت. ابعاد اقتصادی- مالی، فیزیکی- کالبدی، و اداری- نهادی نیز به ترتیب با میانگین‌های ۲۶۸، ۲۵۹، و ۲۵۱، دارای پیامدهای متوسط خواهند بود و بعد اجتماعی- فرهنگی با میانگین ۳۱۱، دارای پیامد بالا در مقیاس لیکرت خواهد بود. یافته‌ها همچنین نشان می‌دهد که برای حل مساله تحقیق، شش سناریو ارائه شده‌اند که به ترتیب اولویت عبارتند از: پایبندی به قوانین و مقررات سازمان تقسیمات کشور، استقلال مدیریت شهری منطقه ۲۰، تبدیل منطقه ۲۰ به منطقه گردشگری ویژه ایرانی- اسلامی و طبیعی، توسعه انواع فناوری‌ها در حوزه‌های مختلف نهادی، اقتصادی، اجتماعی، حمل و نقلی و کالبدی، حفظ حریم همراه با توسعه اکودشگری و کشاورزی پایدار در آن، و توسعه نهادهای غیردولتی و مردمی در سطح منطقه. نتایج پژوهش می‌تواند در بررسی الحاق یا جدایی سایر فضاهای شهری کشور موثر واقع گردد.

واژگان کلیدی:

کلیدواژه‌ها:
ارزیابی پیامدها،
الحاق،
تفرق سیاسی،
شهری،
کلانشهر تهران

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۰۱/۰۵

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۲/۱۰/۱۱

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۱۱/۱۱

صص. ۲۲-۱

استناد:

 <http://doi.org/.....>

^۱ این پژوهش برگرفته از طرح پژوهشی امکان‌سنجی و ارزیابی پیامدهای جدایی شهری از کلانشهر تهران است که در سال ۱۴۰۰ برای مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران انجام شده است.

Email: h_esmaeilzadeh@sbu.ac.ir

^۲ نویسنده مسئول

مقدمه

در فروردین سال ۱۳۹۲، به موجب ماده ۱۲ قانون تشکیلات شورای اسلامی شهرها، مصوب شد که در محدوده شهری تهران، ری و تجریش فقط یک شورای اسلامی شهر تشکیل شود (قانون تشکیلات شورای اسلامی شهرها، ۱۳۸۹). شهردار تهران و اعضای شورای شهر، دلیل آن را پیوستگی زیرساختی و کالبدی، و عدم خودکفایی مالی شهری اعلام کردند. در واقع، ریشه اصلی این مساله به چند سال قبل‌تر برمی‌گردد، زمانی که تعدادی از مدیران و معتمدین شهر ری، به دلیل گستردگی مسایل مختلف شهر، پیگیری امکانات و راهکارهای ساماندهی شهر از مقام ریاست جمهوری بودند. مدیران شهر ری معتقدند که این پیگیری‌ها باعث شد تا شورای اسلامی شهر تهران به تصویب چنین ماده قانونی اقدام نماید تا اطمینان حاصل کند که شهری در محدوده شهر تهران (به عنوان منطقه ۲۰) باقی خواهد ماند. این افراد همچنین معتقدند که ظرفیت‌های بالای اقتصادی شهری باعث شده است که مدیران شهر تهران، اجازه ندهند تا شهری مستقل شود. این موضوع باعث نارضایتی شدید مردم و مدیران شهری شده و معتقدند که در حق این شهر جفا می‌شود؛ از یکسو هر سال، بودجه و درآمدهای این شهر به خزانه شهرداری تهران واریز می‌شود، و از سوی دیگر، تمام آلاینده‌های شهر تهران (اعم از پسماندهای آرادکوه، فاضلاب، نخاله‌های ساختمانی، آلودگی هوا و صوتی کارخانجات، زندان‌های مختلف، اموات بهشت زهرا و ...) به شهری و حریم آن منتقل می‌شود. اینها اذعان می‌کنند که اولاً مطابق ماده ۴ قانون تقسیمات کشوری، هر بخش باید یک مرکزبخش داشته باشد و لزوماً یک نقطه شهری باشد (قانون تقسیمات کشوری، ۱۳۶۲)، در حالی که بخش ری، از سال ۱۳۹۲ تاکنون فاقد مرکز بخش است. ثانیاً معتقدند که شهری، تاریخی به قدمت ۶۰۰۰ سال دارد و در دوره‌های مختلف، پایتخت کشور بود (کوروش لی، ۱۴۰۰)، در حالی که شهر تهران طی ۲۰۰ سال گذشته رشد پیدا کرده و در یک رابطه استثماری، منابع و بودجه شهرداری را تصاحب کرده و آلاینده‌های مختلف را به سمت این شهر روانه می‌کند (هر چند که شیب جغرافیایی شهر تهران نیز در تشدید این مسایل تاثیرگذار است). اکنون بیش از یک دهه است که مدیران و معتمدین شهری به موجب اصل یکصدم قانون اساسی که برای پیشبرد سریع برنامه‌های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی، اداره امور شهر و انتخاب اعضای شورای شهر در اختیار ساکنین همان شهر گذاشته شده است (قانون اساسی، ۱۳۵۸)، دنبال استقلال مدیریت شهری این شهر هستند، اما با مخالفت مسوولین مختلف (به ویژه شهردار و اعضای شورای اسلامی شهر تهران) و موانع متعدد در این زمینه مواجه شده‌اند.

تاکنون هیچ تجربه‌ای در خصوص الحاق یک شهر (مرکز یک بخش) به شهر دیگر مشاهده نشده و عمدتاً روستاهای پیرامونی به شهرها الحاق می‌گردند. صفایی پور و همکارانش در سال ۱۳۹۶، در پژوهش خود با عنوان بررسی اثرات الحاق چهار روستا به شهر نورآباد لرستان، به این نتیجه رسیدند که این روستاها در مولفه‌های وضعیت کالبدی، میزان تولید و انگیزه فعالیت در بخش کشاورزی و دامداری، و دسترسی به امکانات و تاسیسات زیربنایی با بهبودی مواجه شده‌اند (صفایی پور و همکاران، ۱۳۹۶). سعیدی و همکارانش در پژوهش دیگری، بر تاثیرات منفی الحاق روستاهای سایان و گاوازنگ به شهر زنجان اشاره کردند. از نظر اینها، گرچه روستاهای پیرامونی در فرایند الحاق به صورت قانون‌های جمعیت‌پذیر درآمده‌اند، اما این افزایش جمعیت نه به سبب رشد طبیعی، بلکه به علت تصمیم‌سازی‌های اداری-دولتی و گسترش بی‌رویه محدوده شهر و بروز پدیده‌های خزش و خوردگی بوده است و پیامدهای متعددی نظیر افزایش جمعیت به واسطه ورود مهاجران روستایی و شهری، و به دنبال آن پیدایش حاشیه‌نشینی، تغییر کاربری اراضی کشاورزی به مسکونی و خدماتی، آلودگی و مسائل محیط‌زیستی سکونتگاه‌های ملحق شده به شهر را فراروی روستاهای سایان و گاوازنگ و همچنین شهر زنجان قرار داده است (سعیدی و همکاران، ۱۳۹۳). شیخ بیگلو و اکبریان نیز در تحقیقی دیگر، الحاق چند روستا به شهر شیراز را نامطلوب دانسته و معتقدند که آثار منفی الحاق روستاهای مورد مطالعه به شهر شیراز در ابعاد اقتصادی و اجتماعی- فرهنگی، به طور نسبی بیش از آثار مثبت آن است. همچنین تفاوت معناداری میان این آثار در قالب

سه بعد مذکور مشاهده شد (شیخ بیگلو و اکبریان، ۱۳۹۷). از پژوهش‌های دیگری که در این زمینه انجام شده است، می‌توان به پژوهش ریاحی و همکارانش در سال ۱۳۹۸ اشاره کرد که الحاق چند روستا به شهر ارومیه را بررسی کرده و به این نتیجه دست یافتند که تضعیف بنیان‌های فعالیت و اقتصاد روستایی، تفرق مدیریت روستایی، شکل‌گیری فضاهای زیست‌غیررسمی و تغییرات سرمایه اجتماعی، عمده‌ترین پیامدهای الحاق روستاها به شهر ارومیه است (ریاحی و همکاران، ۱۳۹۸). این پژوهش تلاش دارد تا نشان دهد که الحاق یک نقطه شهری (شهری) به کلانشهر تهران، باعث ایجاد یک رابطه استثماری بین مرکز-پیرامون شده و نارضایتی گسترده شهروندان شهری را به همراه داشته است. مهمترین اهداف پژوهش حاضر، بررسی پیامدهای مختلف جدایی شهری از کلانشهر تهران از ابعاد مختلف است. در این راستا، سوالات تحقیق عبارتند از: (۱) مهمترین پیامدهای جدایی شهری از کلانشهر تهران کدامند؟ (۲) مولفه‌های تاثیرگذار و تاثیرپذیر جدایی شهری از کلانشهر تهران کدام مولفه‌ها است؟ و (۳) انواع سناریوهای پیشنهادی در خصوص جدایی/ یکپارچگی شهری و کلانشهر تهران کدام سناریوها هستند؟

مبانی نظری

به طور کلی، تفرق سیاسی به معنی وجود تعداد زیادی از قلمروهای حکومتی درون یک منطقه کلانشهری واحد بوده و حکایت از این دارد که هر قلمرو یا حکومت محلی از حق و اختیار، و صلاحیت اظهارنظر در بخشی از قلمرو یک منطقه و یا یک شهر برخوردار است و هیچ مرجع حکومتی واحدی برای تصمیم‌گیری و عمل در گستره کل منطقه کلانشهری وجود ندارد (هاشمی و دیگران، ۱۳۹۰: ۹۲). این مناطق فراسوی مرزهای تقسیمات سیاسی سنتی توسعه می‌یابد و در بسیاری از مواقع، قلمرو چندین ده، شهرستان، بخش، شهر و روستا را شامل می‌شود (آخوندی و همکاران، ۱۳۸۵: ۲). در مقابل، ادغام یا الحاق شهری نیز هنگامی پدیدار می‌گردد که مرزهای یک حوزه شهری معین به عرصه‌های پیرامونی گسترش می‌یابد و اجزای فضایی پیرامونی را به خود ملحق می‌سازد (Cavez, 2005). این پدیده را می‌توان رایج‌ترین پدیده در رشد و گسترش کانون‌های شهری به‌شمار آورد. دیدگاه‌های مختلفی در این زمینه مطرح شده است. اولین دیدگاه، تحت عنوان دیدگاه‌های منطقه‌گرایی سنتی و جنبش اصلاح‌طلب بود که در اوایل قرن بیستم در کشور ایالات متحده مطرح شد. رویکرد این دیدگاه به انتقال نیروها از شهر اصلی و اسکان در حومه‌ها مثبت بوده و این حرکت را امری برای شتاب بخشیدن به توسعه اقتصادی منطقه قلمداد می‌کردند. شیوه‌های دستیابی به الگوی موردنظر، شامل سه روش الحاق، یکپارچه‌سازی و ادغام بود. در این راستا، بر مقوله‌هایی از جمله هدایت تولید، برنامه‌ریزی مسکن، حمل و نقل، و پارک‌های منطقه‌ای تاکید می‌گردید که هدف آنها، عقلانی کردن و صرفه‌جویی اقتصادی در مقوله‌های یاد شده بود (Brenner, 2003). موج دوم حرکات اصلاحی کلان‌شهری و اغلب نظریه‌های مدیریت کلان، با عنوان دیدگاه‌های اصلاح‌طلب و انتخاب عمومی بود که در دهه ۱۹۵۰ مطرح شد. در آن موقع، شتاب روند شهرنشینی و حومه‌گرایی در مناطق کلانشهری باعث دگرگونی ساختار فضایی این مناطق شده و مناطق کلانشهری تک‌مرکزی به مجموعه‌های کلانشهری چند هسته‌ای بدل گشته بودند. در چنین وضعیتی، مکاتب نظری مختلفی، در خصوص نحوه اداره مناطق کلانشهری مطرح شدند. از میان مکاتب مختلف آن دوره، دو مکتب بیش از دیگر مکاتب، رایج شده‌اند که عبارتند از: مکتب اصلاح‌طلب و مکتب انتخاب عمومی. مکتب اصلاح‌طلب در ادامه جنبش‌های اصلاحی اوایل قرن بیستم مطرح شد و اوج فعالیت‌های آن، مربوط به دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ بود. هدف جریان اصلاح‌طلبی پس از جنگ دوم، هدایت رشد به خارج از شهر مرکزی و مکانیابی در حومه‌ها نبود، بلکه تنظیم و هدایت الگوهای سکونتگاهی، خوشه‌های صنعتی و سرمایه‌گذاری‌های زیرساختی در موزاییک به هم پیوسته شهری، حومه‌ای و منطقه‌ای در درون یک منطقه کلانشهری بود. از جمله مسایل مورد توجه در این مکتب، نابرابری مالی بین شهرداری‌های موجود بود (هاشمی و دیگران، ۱۳۹۰: ۶۹). طرفداران این مدل، مشخصه‌های زیر را بر آن مطرح می‌کنند: (۱) مشروعیت سیاسی بالا؛ (۲) استقلال کافی متناسب با وظایف؛ (۳) بهره‌گیری از قلمرو گسترده قانونی؛ و (۴) پوشش قلمرو وابسته تقریباً مشتمل بر منطقه عملکردی شهری (افروغ، ۱۳۷۳: ۱۳۰). مکتب دیگری که بعد از جنگ

دوم ارایه شد، مکتب انتخاب عمومی است. طبق نظر طرفداران مکتب انتخاب عمومی، تفرق محلی، یک مزیت بوده، چرا که باعث می‌شود تا حکومت‌ها با هم و جهت عرضه خدمات بهتر، رقابت نمایند (هاشمی و دیگران، ۱۳۹۰: ۶۸). منطقه‌گرایی انتقادی در ذیل این مکتب قابل تبیین است. این منطقه‌گرایی با نفی ایده مرکز-حاشیه و طراحی جامع که بر بسیاری از اذهان حاکم است، فضا را برای طرح ایده‌های منطقه‌گرایی انتقادی هموار می‌نماید (پاپلی یزدی و رجبی سناجردی، ۱۳۸۲: ۱۲۱). در نهایت، دیدگاه نومنته‌گرایی در دهه ۱۹۹۰، پس از سه دهه خلاء جدی نظریه‌پردازی مطرح شد که با بررسی مسایل متعدد مناطق کلانشهری، بر ساختار نهادی منفک متمرکز گردید. در این دیدگاه، به جای تاکید بر ساختارهای نهادی پر حجم، بر فرایندهای همکاری و مشارکت، و نقش نهادهای غیردولتی، از جمله ساختارهای شبکه‌ای غیررسمی برآمده از جامعه مدنی تاکید می‌گردد (هاشمی و دیگران، ۱۳۹۰: ۷۲). برخلاف منطقه‌گرایی، تفرق سیاسی به معنای این است که هر قلمرو یا حکومت محلی از حق و اختیار در بخشی از قلمرو یک منطقه و یا یک شهر برخوردار بوده و مرجع حکومتی واحد یا یکپارچه‌ای برای تصمیم‌گیری در جغرافیای منطقه کلانشهری وجود ندارد. کاروترز و اولفارسن معتقدند که منطقه‌بندی انحصاری محلی و کنترل‌های رشد که با اهداف انحصاری و مالی به اجرا در می‌آیند، به نوعی به انتقال غیرهماهنگ رشد از یک قلمرو به قلمروهای همجوار، و در نهایت نواحی پیرامونی شهر منجر می‌شود (Carruthers, 2003). بیون و اسپارزا معتقدند که تفرق سیاسی می‌تواند تأثیرات متعددی، اعم از ازدحام ترافیک و آلودگی هوا، افزایش هزینه‌های زیرساخت‌های عمومی، افزایش تعهد مالیاتی ساکنان، و از دست رفتن فضاهای باز و زمین‌های کشاورزی به همراه داشته باشد (Byun & Esparza, 2005: 252).

به منظور تعدیل پیامدهای منفی تفرق‌های سیاسی و هر گونه اقدام توسعه‌ای، رویکردهای متعددی، از جمله رویکرد ارزیابی تأثیر مطرح شده است. این رویکرد، که به دنبال کاهش پیامدهای منفی و تقویت پیامدهای مثبت اقدامات توسعه‌ای مطرح شده است (طالبیان و ملاکی، ۱۳۹۱)، فرایندی برای درک و پاسخ به مسائل مرتبط با اقدامات توسعه‌ای محسوب می‌شود (Aarseth, et al, 2017) که بر شناسایی، اجتناب، کاهش اثرات منفی و تقویت اثرات مثبت بر جوامع متمرکز است (Esteves, et al, 2012). هدف اساسی آن، شنیدن صداهای خاموش جامعه، توسعه عدالت اجتماعی و دستیابی به توسعه پایدار اجتماعات محلی است (Hildebrandt, 2012). این رویکرد تلاش دارد تا با شناسایی، تجزیه و تحلیل، نظارت و مدیریت تأثیرات احتمالی یک اقدام توسعه‌ای، به توانمندسازی و ظرفیت‌سازی محلی، توسعه سرمایه اجتماعی، و به حداقل رساندن پیامدهای منفی اقدام توسعه‌ای دست یابد. بنابراین نیازمند دانش محلی، درگیر کردن طیف گسترده‌ای از بازیگران، و فرایندهای مشارکتی است (Vanclay, 2003). از منظر تیلمور و همکارانش (۲۰۰۴)، ارزیابی پیامدها به دنبال سنجش کیفیت زندگی، مهاجرت، بهداشت و سلامت محیط، ایمنی و امنیت، دسترسی به وسایط حمل و نقل، توسعه گردشگری، ارتباطات اجتماعی، نوسازی مسکن، فرصت‌های شغلی و مشارکت اجتماعی است (Taylor et al, 2004). فرانک ونکلی معتقد است که ارزیابی پیامدها به سنجش متغیرهای مختلفی همچون شیوه زندگی، اشتغال، درآمد، فرهنگ، نظام باورها و ارزش‌ها، خدمات محلی، نظام‌های سیاسی و مدیریتی، سطح دموکراسی، تغذیه، مشارکت، سرمایه اجتماعی، کیفیت محیط زیست، ایمنی و امنیت، حقوق شخصی، نظام مالکیت، کاربری اراضی، آزادی‌های مدنی و آرزوهای افراد می‌پردازد (Vanclay, 2003). لویز لیتل بر ارزیابی شاخص‌هایی همچون مشارکت، کیفیت زندگی، اشتغال و درآمد، میراث فرهنگی و گردشگری، دانش و آگاهی، ارتباطات انسانی، جمعیت و محیط طبیعی از طریق رویکرد ارزیابی پیامدها تاکید دارد (Little, 2006). موسسه بین‌المللی توسعه پایدار معتقد است متغیرهای مهمی که در ارزیابی پیامدها باید مورد توجه قرار گرفته شوند، عبارتند از: مشخصه‌های جمعیتی، اشتغال و بیکاری، خدمات و زیرساخت‌های محلی، نهادهای مردمی، کیفیت و کمیت مسکن، امنیت و ایمنی، نیروی کار، الگوهای کاربری اراضی، گردشگری، و گرایش‌های محلی (International Institute for Sustainable Development, 2012). آلموتو و همکارانش در تحقیق دیگری اذعان نمودند که در رویکرد ارزیابی پیامدها، متغیرهایی نظیر کیفیت زندگی، اشتغال، درآمد، پایداری اجتماعی، زنجیره عرضه، گردشگری،

خدمات محلی، رشد اقتصادی، آموزش، انرژی، مالیات، بهداشت و سلامت، پاسخگویی، مشارکت، مسوولیت پذیری، حفاظت محیطی، فعالیتهای اقتصادی، ارتباطات اجتماعی، بازیگران مختلف، و توسعه پایدار باید مورد ارزیابی قرار گیرد. در تحقیق دیگری که از سوی لی و همکارانش (۲۰۲۲) انجام شده است، مهمترین متغیرهای ارزیابی پیامدها عبارتند از: انرژی، سیستمهای زهکشی، آب، حفاظت از محیط، عملکرد مدیریت شهری، مسکن، آلودگیهای محیطی، بهداشت و سلامت، فناوریها، امکانات تفریحی و ورزشی، گردشگری، فرهنگ، حقوق بازنشستگی، آموزش، زیرساختها، حمل و نقل، راهها، امنیت و ایمنی و نظیر اینها (Li et al, 2022). در مجموع، با توجه به ادبیات فوق، پیامدهای مختلف تفرق سیاسی یک شهر با توجه به ماهیت این پژوهش، در ابعاد و متغیرهای زیر قابل دسته‌بندی هستند.

جدول ۱. ابعاد و پیامدهای تفرق یک واحد سیاسی

ابعاد	پیامدها	رفرنس
اجتماعی-فرهنگی	کیفیت زندگی، امنیت اجتماعی، سطح رضایتمندی شهروندان، جابجاییهای جمعیتی، تغییرات جمعیتی، تراکم جمعیتی، قشربندی و نظام طبقاتی، جرایم و درگیریها، آسیبهای اجتماعی، عدالت اجتماعی، سرمایه اجتماعی، سطح آگاهیها و آموزش عمومی، آداب و رسوم و سنتهای محلی، بهداشت و سلامت عمومی، آسایش عمومی، شکلگیری نگرشهای فرهنگی جدید در بین مردم، فعالیتهای فراغتی، باورهای مذهبی مردم جامعه، و هویت شهر	Vanclay, 2003, Taylor et al, 2004, Hildebrandt, 2012, Li et al, 2022, International Institute for Sustainable Development, 2012, Little, 2006
اقتصادی-مالی	هزینه توسعه ساختارها و سازمانها، فرصت های شغلی، وضعیت اشتغال و بیکاری، وضعیت درآمد و هزینه، منابع درآمدی، بودجه عمومی شهر، وضعیت فقر، قیمت اراضی و املاک، رفاه عمومی، تعداد و تنوع کسب و کارها، نظام مالیات، نظام عوارض، خدمات بیمه‌ای، حجم صنایع و کارخانه‌ها، فعالیتهای کشاورزی، فعالیتهای معدنی، اتلاف/ صرفه جویی در زمان، هزینه کرایه‌ها، هزینه سوخت، و وضعیت تجارت و داد و ستد	Taylor et al, 2004, International Institute for Sustainable Development, 2012, Vanclay, 2003
کالبدی-فیزیکی	تغییرات کاربری اراضی، نظام مالکیت، شبکه راهها، انواع سیستمهای حمل و نقل عمومی، کیفیت سیستمهای حمل و نقل عمومی، گردشگری و میراث فرهنگی، وضعیت ترافیک، تصادفات، جابجایی واحدهای صنعتی و تولیدی، انواع خدمات محلی، انواع زیرساختها، سیمای منظر شهر، ایمنی، بافت‌های فرسوده، سکونتگاههای غیررسمی، طرحهای توسعه شهری، و وضعیت کمی و کیفی مسکن	Byun & Esparza, 2005, Taylor et al, 2004, Hildebrandt, 2012, Vanclay, 2003
نهادی-اداری	دسترسی به خدمات اداری، سطح همکاریها و اختلافات سازمانی، حجم کار سازمانها، تخصیص بودجه از سازمانهای فرادست، بهره‌وری/ کارایی طرحها، سطح نظارتها، تغییرات برنامه‌ریزی و منطقه‌بندی، تغییر در مرز قلمروهای اداری، دسترسی به انواع نهادهای دولتی، تعداد سمنها و نهادهای غیردولتی، تغییر در سلسله مراتب نهادی، کیفیت خدمات‌رسانی به شهروندان، کیفیت پاسخگویی سازمانها، سطح شفافیت سازمانها، و حجم طرحها و پروژه‌های توسعه	International Institute for Sustainable Development, 2012, Vanclay, 2003
محیط‌زیستی	لودگی هوا، لودگی خاک، لودگی آب، لودگی صوتی، بویهای نامطبوع، محیط زیست، حریم، پسابها و فاضلاب، انرژی، و پسماندها	Carruthers, 2003, Byun & Esparza, 2005, Li et al, 2022, International Institute for Sustainable Development, 2012, Little, 2006, Taylor et al, 2004, Carruthers, 2003
قانونی-حقوقی	تعارضات ملکی، اختلافات سازمانی، امکان توسعه قوانین و مقررات جدید، توجه به حقوق حریم، توجه به حقوق محیط زیست، توجه به حقوق شهروندی در ابعاد مختلف، و امکان افزایش محدودیتهای قانونی	Byun & Esparza, 2005, Li et al, 2022, Vanclay, 2003, Carruthers, 2003, Vanclay, 2003

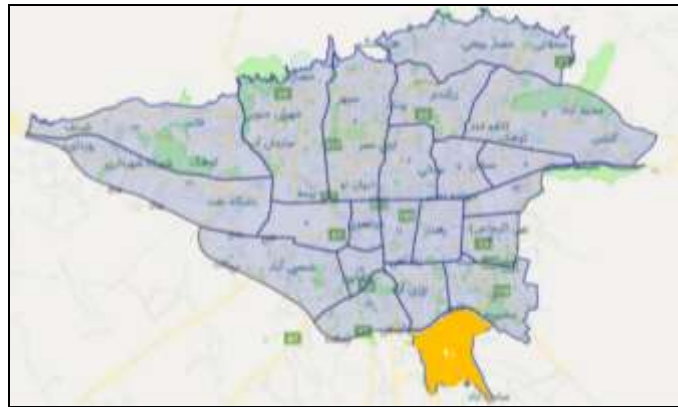
منبع: یافته‌های نظری پژوهش، ۱۴۰۱

روش‌شناسی پژوهش

۱. معرفی محدوده مورد مطالعه

شهر ری در جنوبی‌ترین نقطه شهر تهران، در زمینی به وسعت ۲۲۹۳ کیلومتر مربع قرار دارد که از شمال به شهر تهران، از جنوب به استان قم، از شرق به شهرستان‌های ورامین و پاکدشت، و از غرب به شهرستان‌های اسلامشهر، رباط کریم و

زرنديه منتهي مي‌شود. شهر ري يكي از قديمي‌ترين شهرهاي ايران و جهان محسوب مي‌شود. به دليل قرارگيري اين شهر در مسير جاده ابريشم كه به سمت همدان مي‌رفت، علاوه بر اينكه جنبه مذهبي داشت، اهميت بازرگاني اين شهر نيز بالا بوده است (كوروش لي، ۱۴۰۰). شهري به قطب توريسم مذهبي استان تهران ملقب است و داراي جاذبه‌هاي متعددي است كه از آن جمله مي‌توان به باروي برين، دژ رشكان، آتشكده بهرام، چشمع علي، كوه بي‌بي‌شهر بانو، بازار ري، برج طغرل، آرامگاه افراد مختلف تاريخي، امامزاده‌هاي مختلف، و نظير اينها اشاره كرد (سازمان ميراث فرهنگي، گردشگري و صنايع دستي استان تهران، ۱۴۰۲). هواي شهر ري معتدل و خشك است. ميزان باران ساليانه شهر ري نيز به طور متوسط ۲۵۰ ميلي متر است (سازمان هواشناسي استان تهران، ۱۴۰۱). بر اساس سرشماري عمومي نفوس و مسكن سال ۱۳۹۵، جمعيت شهري برابر با ۳۶۵۲۵۹ نفر مي‌باشد كه ۴٫۴٪ جمعيت كلانشهر تهران را به خود اختصاص داده است (مرکز آمار ايران، ۱۳۹۵).

شکل ۲. موقعیت شهري (منطقه ۲۰) در كلانشهر تهران

۲. روش تحقيق

روش تحقيق، مبتني بر روش تحليلي- توسعه اي است. بدین معنی كه ابتدا بر اساس روش تحليلي به انجام مطالعات نظري و احصاء متغيرها، و شناسايي مولفه‌هاي تاثيرگذار و تاثيرپذير از اجزای طرح پرداخته شده، سپس از طريق روش توسعه‌اي، انواع سناريوها در اين زمينه تدوين شده است. گردآوری داده‌ها به روش اسنادي و پيمائشي بوده و از ابزارهاي پرسشنامه و مصاحبه‌نامه در اين مسير كمك گرفته شده است. جوامع آماری شامل شهروندان شهري و گروه خبرگان است. گروه خبرگان متشكل از تعدادي از نمايندگان مجلس، اعضاء شوراي عالي استان، اعضاء شوراي شهر تهران، اعضاء شوراي شهرستان‌هاي تهران و ري، فرمانداري‌ها، اداره كل حريم تهران و مركز مطالعات و برنامه ريزي شهر تهران بودند. براي تعيين حجم نمونه از شهروندان شهري با در نظر گرفتن ۹۵٪ ضريب اطمینان از فرمول كوكران استفاده شد كه حجم نمونه برابر با ۳۸۴ نفر تعيين شد و به پرسشگري از آنها اقدام شد. روش نمونه گيري به شكل تصادفي ساده انجام شد. متغيرهاي مدل نظري و سنجش پيامدها از طريق يك پرسشنامه و بر اساس مقياس ليكرت پنج‌طيفي، طراحی و امتيازدهي شد (خيلي كم = ۱، كم = ۲، متوسط = ۳، زياد = ۴، و خيلي زياد = ۵) (اسماعيل زاده و همكاران، ۱۳۹۶). شناسايي متغيرهاي تاثيرگذار و تاثيرپذير اجزای طرح به كمك گروه خبرگان و بر اساس تحليل مضمون انجام گرديد. در ارتباط با حجم نمونه براي انجام تحقيقاتي كه داده‌هاي مورد نظر بايستي از طريق مصاحبه و پر كردن پرسشنامه به وسيله گروه خبرگان به دست آيد، هيچ قانون صريح و قوي در اين زمينه وجود ندارد و تعداد خبرگان، وابسته به فاكتورهاي مختلفی مي‌باشد؛ معمولاً تعداد نمونه در اين موارد بيشتر از ۳۰ نفر است (احمدی و همكاران، ۱۳۸۸: ۱۰۳). به همين خاطر و براي مستندسازي و بالا بردن سطح اجماع عمومي و اطمینان خاطر بيشتر از نتايج پرسشنامه، تعداد ۴۰ پرسشنامه در بين هر يك از خبرگان توزيع شده بود كه ۳۶ نفر پاسخگو بودند. تحليل داده‌ها بر اساس آزمون‌هاي آماری، نرم افزار MIC و MAC Wizard انجام شده است. روايي تحقيق بر اساس روايي سازه، و پايايي داده‌ها به كمك آلفاي كرونباخ صورت گرفته است.

نتایج و یافته‌ها

۱. بررسی پیامدهای جدایی شهری از کلانشهر تهران

در این بخش، آثار و پیامدهای جدایی شهری از کلانشهر تهران از منظر شهروندان مورد بررسی قرار گرفته شد. نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد که بعد حقوقی- قانونی با میانگین ۳.۲۳ بیشترین و بعد محیط‌زیستی با میانگین ۱.۸۰ کمترین پیامدها را از جدایی احتمالی شهری از شهر تهران خواهند داشت. ابعاد اقتصادی- مالی، فیزیکی- کالبدی، و اداری- نهادی نیز به ترتیب با میانگین‌های ۲.۶۸، ۲.۵۹ و ۲.۵۱ دارای پیامدهای متوسط خواهند بود و بعد اجتماعی- فرهنگی با میانگین ۳.۱۱، دارای پیامد بالا در مقیاس لیکرت خواهد بود (جدول ۲). همچنین در هر یک از ابعاد، بالاترین میانگین‌ها به متغیرهای زیر اختصاص پیدا کرده است: (۱) بعد اقتصادی- مالی: میزان بودجه عمومی شهر (با میانگین ۴.۰۲)، میزان عوارض‌ها (با میانگین ۴.۱۲)، میزان خدمات بیمه‌ای (با میانگین ۳.۹)، و میزان مالیات‌ها (با میانگین ۳.۷۴). (۲) بعد فیزیکی- کالبدی: افزایش میزان طرح‌های توسعه شهری (با میانگین ۳.۷۷)، میزان جابجایی واحدهای صنعتی و تولیدی (با میانگین ۳.۷۶)، میزان نوسازی بافت‌های فرسوده شهر (با میانگین ۳)، و میزان بهبودی در وضعیت کمی و کیفی مسکن (با میانگین ۳). (۳) بعد اجتماعی- فرهنگی: میزان کیفیت زندگی (با میانگین ۴.۵)، میزان توجه به گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه (با میانگین ۳.۷۴)، سطح رضایتمندی شهروندان (با میانگین ۳.۶۷)، و میزان تغییر در سبک زندگی شهروندان (با میانگین ۳.۱۹). (۴) بعد اداری- نهادی: میزان تخصیص بودجه از سازمان‌های فرادست (با میانگین ۴.۱۵)، میزان تغییر در مرز قلمروهای اداری (با میانگین ۴.۱۲)، حجم کار سازمان‌های شهر (با میانگین ۲.۹۹)، کیفیت خدمات‌رسانی به شهروندان و میزان نظارت بر سازمان‌های شهری (با میانگین ۲.۹۸). (۵) بعد محیط‌زیستی: حجم زباله‌ها و پسماندها (با میانگین ۴.۵)، میزان آلودگی آب (با میانگین ۴.۱۰)، شدت بوهای نامطبوع (با میانگین ۳.۹۶)، و میزان آلودگی خاک (با میانگین ۳.۷۵). (۶) بعد حقوقی- قانونی: میزان توسعه قوانین و مقررات جدید (با میانگین ۴.۲۳)، میزان توجه به حقوق محیط زیست (با میانگین ۳.۷۶)، میزان اختلافات سازمانی (با میانگین ۳.۱۵)، و میزان تعارضات ملکی (با میانگین ۳.۱۵).

جدول ۲. پیامدهای احتمالی جدایی شهری از کلانشهر تهران از منظر شهروندان شهری

متغیرها	میانگین	متغیرها	میانگین	متغیرها	میانگین	متغیرها	میانگین	متغیرها	میانگین		
										اقتصادی- مالی	فیزیکی- کالبدی
هزینه توسعه ساختارها و سازمان‌ها	۱.۰۹	میزان تغییرات کاربری اراضی	۱.۷۳	میزان کیفیت زندگی	۴.۵	میزان دسترسی به خدمات اداری	۲.۹۷	میزان آلودگی هوا	۱.۰۴	میزان تعارضات ملکی	۳.۱۵
تعداد فرصت‌های شغلی	۳.۵	میزان تغییر در مالکیت اراضی	۱.۶۷	میزان امنیت اجتماعی	۲.۹۸	سطح همکاری‌های سازمانی	۲.۹۷	میزان آلودگی خاک	۳.۷۵	میزان اختلافات سازمانی	۳.۱۷
وضعیت اشتغال	۳.۱	میزان رشد کمی و کیفی شبکه راه‌ها	۲.۹۷	سطح رضایتمندی شهروندان	۳.۶۷	میزان حجم کار سازمان‌های شهر	۲.۹۹	میزان آلودگی آب	۴.۱۰	میزان توسعه قوانین و مقررات جدید	۴.۲۳
میزان درآمدها	۲.۹۹	میزان دسترسی به انواع سیستم‌های حمل و نقل	۲.۷۵	میزان جابجایی‌های جمعیتی	۲.۱۳	میزان تخصیص بودجه از سازمان‌های فرادست	۴.۱۵	میزان آلودگی صوتی	۱.۰۷	میزان توجه به حقوق حریم	۲.۸۹
میزان هزینه‌ها	۱.۰۹	کیفیت سیستم‌های حمل و نقل عمومی	۲.۹۶	میزان تغییرات جمعیتی (تعداد، ساختار و ترکیب)	۲.۰۱	میزان پاسخگویی سازمان‌ها	۲.۹۵	شدت بوهای نامطبوع	۳.۹۶	میزان توجه به حقوق محیط زیست	۳.۷۶
میزان منابع درآمدی	۳	وضعیت گردشگری و میراث فرهنگی	۲.۹۹	میزان تراکم جمعیتی	۱.۹۹	میزان نظارت بر سازمان‌های شهری	۲.۹۸	میزان حفاظت از محیط زیست	۲.۷۴	میزان توجه به حقوق شهروندی	۲.۹۷
میزان بودجه	۴.۲	وضعیت ترافیک	۱.۵۲	نظام طبقاتی و قشربندی	۲.۲۴	میزان	۲.۱۹	میزان حفاظت	۱.۲۵	میزان افزایش	۲.۱۸

عمومی شهر				دسترسی به نهادهای دولتی	از حریم شهر	محدودیت‌های قانونی	
میزان فقر شهری	۱,۸۱	میزان تصادفات در شبکه راهها	۱,۰۵	میزان جرایم و درگیری‌ها (اعتیاد، قاچاق، و ...)	۱,۲۵	میزان شفافیت سازمان‌ها و برنامه‌ها	۲,۹۶
قیمت اراضی و املاک	۲,۵۹	میزان جابجایی واحدهای صنعتی و تولیدی	۳,۷۶	میزان آسیب‌های اجتماعی (تکدی گری، کودکان کار و ...)	۱,۳۲	سطح کیفیت خدمات‌رسانی به شهروندان	۲,۹۸
میزان رفاه عمومی	۳	میزان دسترسی به خدمات بهداشتی - درمانی	۲,۹۶	میزان عدالت اجتماعی در دسترسی به خدمات مختلف شهری	۲,۲۷	میزان تغییر در سلسله مراتب نهادی	۲,۶۸
تعداد و تنوع کسب و کارها	۲,۹۸	میزان دسترسی به خدمات ورزشی - تفریحی	۳	میزان مشارکت اجتماعی	۲,۲۵	تعداد سمن‌ها و نهادهای غیردولتی	۲,۹۵
میزان خدمات بیمه‌ای	۳,۹	میزان دسترسی به خدمات آموزشی و فرهنگی	۲,۹۵	میزان اعتماد اجتماعی	۲,۹۸	میزان تغییرات برنامه ریزی و منطقه بندی شهری	۲,۹۵
میزان عوارض‌ها	۴,۱۲	میزان دسترسی به پارک‌ها و فضاهای سبز شهری	۲,۹۵	شبکه‌های اجتماعی بین گروه‌های مختلف مردمی	۲,۹۷	میزان تغییر در مرز قلمروهای اداری (محدوده‌های قانونی - خدماتی)	۴,۱۲
میزان مالیات‌ها	۳,۷۴	میزان دسترسی به خدمات اداری و تجاری	۲,۹۵	سطح آگاهی‌ها و آموزش عمومی	۲,۹۸	حجم طرح‌ها و پروژه‌های توسعه	۱,۰۶
تعداد صنایع و کارخانه‌ها	۳,۱	میزان دسترسی به زیرساخت‌ها (تلفن، فاضلاب، و ...)	۲,۹۸	میزان تغییر در آداب و رسوم و سنت‌های محلی	۲,۶۵	میزان بهره‌وری / کارایی طرح‌های توسعه شهری	۱,۰۴
میزان فعالیت‌های کشاورزی	۲,۹۵	وضعیت سیمای منظر شهر	۲,۹۷	وضعیت بهداشت و سلامت عمومی	۲,۵۱	میانگین	۲,۵۱
میزان فعالیت‌های معدنی	۱,۵	سطح ایمنی در معابر	۲,۹۸	سطح آسایش ذهنی	۲,۹۸		
میزان اتلاف / صرفه جویی در زمان	۱,۸۱	میزان تغییر در فرسودگی / نوسازی ابنیه	۳	میزان شکل‌گیری نگرش‌های فرهنگی جدید در بین مردم	۲,۹۳		
هزینه کرایه‌ها	۱,۴۹	میزان تغییر در وضعیت سکونتگاه‌های غیررسمی	۲,۱۲	سطح فعالیت‌های فراغتی مردم	۲,۹۸		
هزینه سوخت	۱,۹۸	میزان تغییر در طرح‌های توسعه شهری	۳,۷۷	میزان تغییر در باورهای مذهبی مردم	۲,۰۴		
میزان تجارت و داد و ستد	۲,۷۵	میزان تغییر در وضعیت کمی و کیفی مسکن	۳	میزان تغییر در شناخت و تصویرسازی از شهر	۲,۴۱		
میانگین	۲,۶۸	میانگین	۲,۵۹	میزان شناخت اهالی شهر	۲,۹۸		
				میزان احساس صمیمیت با مردم	۲,۹۷		
				میزان علاقه به بناها و فضاهای مختلف شهر	۲,۹۶		
				میزان خوشنمایی شهر از نظر شما	۲,۹۸		
				میزان مهم بودن شهر نسبت به شهرهای دیگر	۲,۹۸		
				میزان انسجام و پیوستگی مکان‌های مختلف شهر	۲,۹۷		

						۲,۹۸	تعداد نمادها و سمبل‌های شهر				
						۲,۹۸	میزان احساس آسایش و راحتی سکونت در شهر				
						۲,۹۸	میزان تغییر در نوع نگاه شما به شهر				
						۲,۹۷	میزان احساس خوشایندی از شهر				
						۲,۹۹	تعداد مراکز خرید روزانه				
						۳,۱۸	میزان اولویت انجام کارها در این شهر نسبت به شهرهای دیگر				
						۲,۹۸	میزان تعامل با همسایگان و دوستان				
						۲,۷۴	میزان احساس تعلق مکانی به شهر				
						۳	تعداد فضاهای عمومی و جمعی شهر				
						۳,۱۹	میزان تغییر در سبک زندگی شما				
						۲,۹۷	میزان احساس امنیت در فضاهای مختلف شهر				
						۳,۷۴	میزان توجه به گروه‌های آسیب پذیر جامعه (معلولان؛ کودکان؛ زنان و سالمندان)				
						۲,۹۸	میزان احساس مسوولیت نسبت به حفاظت و عمران شهری				
						۳,۱۴	میزان افزایش/ کاهش داستان‌ها و خاطرات شهری				
						۳,۱۱	میانگین				

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

۲. شناسایی متغیرهای تاثیرگذار و تاثیرپذیر اجرای طرح با نرم افزار MIC MAC

در این مرحله، به منظور شناسایی متغیرهای تاثیرگذار و تاثیرپذیر از جدایی احتمالی شهرداری از کلانشهر تهران، به احصاء متغیرها از منظر گروه خبرگان با روش تحلیل مضمون اقدام شد که ۲۱ متغیر در این زمینه شناسایی و در قالب جدول ۲۱ در ۲۱، ماتریس اثرات متقاطع طراحی گردید. سپس داده‌های این ماتریس وارد نرم‌افزار MIC MAC شد. هدف نهایی از تحلیل ساختاری، شناخت متغیرهای کلیدی و مهم‌ترین عناصر مؤثر بر سیستم بوده است.

جدول ۳. کدهای معرف هر یک از متغیرهای تاثیرگذار و تاثیرپذیر از جدایی احتمالی شهرداری از کلانشهر تهران

کد	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11
متغیر	قوانین و مقررات	لایه‌های نفوذ	رشد اختلافات مردم با مسوولین هر دو شهر	تجمعات مردمی	تغییرات نهادی	ظرفیت‌های حریم شهری	فرصت‌ها و	توسعه شبکه‌های اجتماعی محلی	تغییر در استانداردهای کیفیت زندگی	رشد جمعیت و مهاجرت و شهرنشینی	تغییر نظام یادورهای فرهنگی
کد	12 X	X 13	X14	X15	X 16	X 17	X 18	X 19	X20	X21	
متغیر	افزایش شدت فقر	افزایش شکاف‌های اجتماعی	توسعه تکنولوژی و فناوری‌ها	گسترش شهرها و افزایش اختلاط فرهنگی	توسعه گردشگری و میراث فرهنگی	مالیات‌ها و عوارض شهری	رشد صنایع و کارخانجات	توسعه راه‌ها و شریان‌های ارتباطی	بودجه و منابع مالی شهر	فرسودگی زیر ساخت‌های شهری	؛

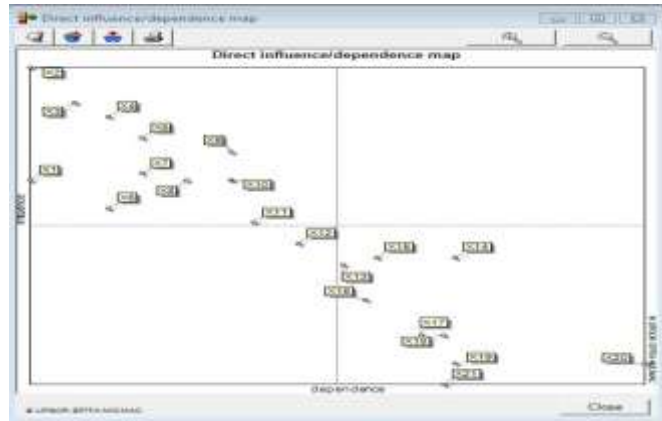
منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

جدول ۴. میزان ارتباط کلان‌روندها و پیشران‌های موثر بر جدایی شهرداری از کلانشهر تهران بر اساس نظرات خبرگان

متغیر	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14	X15	X16	X17	X18	X19	X20	X21	
X1	-																					
X2		-																				
X3			-																			
X4				-																		
X5					-																	
X6						-																
X7							-															
X8								-														
X9									-													
X10										-												
X11											-											
X12												-										
X13													-									
X14														-								
X15															-							
X16																-						
X17																	-					
X18																		-				
X19																			-			
X20																				-		
X21																					-	

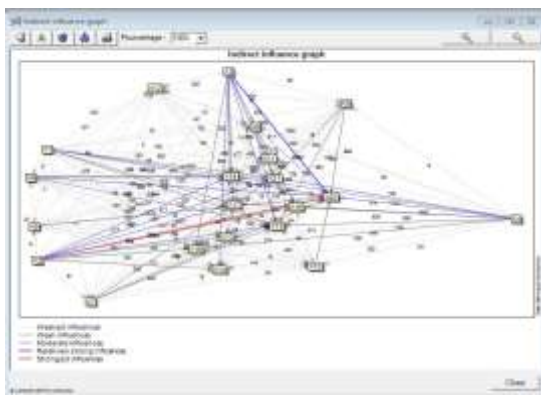
منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

براساس نتایج به‌دست آمده از نرم‌افزار Mic Mac، متغیرهای لابی‌های نفوذ، رشد اختلافات مردم با مسوولین هر دو شهر، اعتراضات و تجمعات مردمی، تغییرات نهادی، رشد جمعیت و مهاجرت و شهرنشینی، توسعه شبکه‌های اجتماعی محلی، تغییر در استانداردهای کیفیت زندگی، فرصت‌ها و ظرفیت‌های حریم شهرداری، قوانین و مقررات، تغییر نظام باورهای فرهنگی، و نابرابری در دسترسی به خدمات، جزء متغیرهای کلیدی و تاثیرگذار در یکپارچگی / جدایی شهرداری از کلانشهر تهران می‌باشند. متغیرهای گسترش شهرها و افزایش اختلاط فرهنگی، توسعه تکنولوژی و فناوری‌ها، افزایش شکاف‌های اجتماعی، توسعه گردشگری و میراث فرهنگی، نظام مالیات‌ها و عوارض شهرداری، رشد صنایع و کارخانجات، توسعه راه‌ها و شریان‌های ارتباطی، بودجه و منابع مالی شهر، فرسودگی زیرساخت‌های شهری جزء متغیرهای تاثیرپذیر و متغیر افزایش شدت فقر به عنوان متغیر بی‌تاثیر انتخاب گردید.

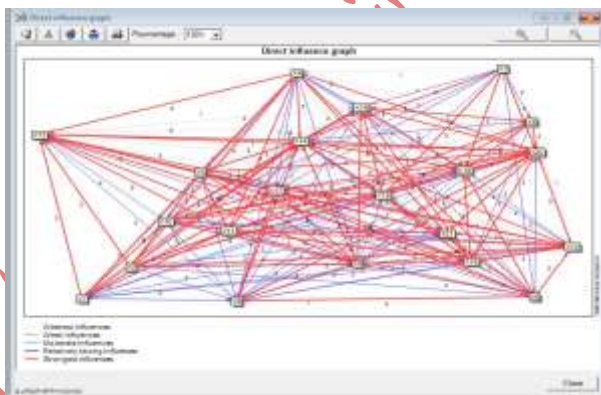

شکل ۳. نقشه پراکندگی متغیرها در محور تاثیرگذاری - تاثیرپذیری
منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

ایبدا

شکل ۵. تاثیرات غیرمستقیم بین عوامل و روابط بین عوامل
منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

شکل ۴. تاثیرات مستقیم بین عوامل و روابط بین عوامل
منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

در نهایت، متغیرهای تاثیرگذار، تاثیرپذیر و بی‌تاثیر شناسایی شدند. همان‌گونه که در جدول ۵ نیز قابل مشاهده است، متغیرهای تاثیرگذار (۱۱ متغیر با امتیاز بالا)، از امتیاز وزنی بیشتری نسبت به دیگر متغیرها برخوردار هستند. متغیرهای بدون تاثیر دارای امتیاز وزنی کمتری بوده و از میان ۲۱ متغیر، رتبه‌های ۱۳ تا ۲۱ را به خود اختصاص داده‌اند. تمامی متغیرهای حقوقی-سیاسی، جزو متغیرهای تاثیرگذار بوده و تمام متغیرهای اقتصادی-کالبدی جزو متغیرهای تاثیرپذیر بودند. در بین متغیرهای اجتماعی-فرهنگی، متغیرهای توسعه شبکه‌های اجتماعی محلی، تغییر در استانداردهای کیفیت زندگی، رشد جمعیت و مهاجرت و شهرنشینی، تغییر نظام باورهای فرهنگی، و نابرابری در دسترسی به خدمات جزو متغیرهای تاثیرگذار هستند. در حالی که متغیر افزایش شدت فقر به عنوان متغیر بی‌تاثیر، و متغیرهای افزایش شکاف‌های اجتماعی، تاثیر فناوری‌ها و شبکه‌های مجازی، و گسترش شهرها و افزایش اختلاط فرهنگی به عنوان متغیرهای تاثیرپذیر هستند.

جدول ۵. متغیرهای تاثیرگذار، تاثیرپذیر و بی‌تاثیر در جدایی احتمالی شهرداری از شهر تهران بر اساس نرم‌افزار MIC MAC

بعد	متغیر	وزن نهایی متغیر	رتبه	نوع تاثیرگذاری/تاثیرپذیری	
				تاثیرگذار	بی‌تاثیر
ایجاد حقوقی-سیاسی	قوانین و مقررات	۰,۰۶۳	۷	*	-
	لایه‌های نفوذ	۰,۰۹۸	۱	*	-
	رشد اختلافات مردم / مسوولین هر دو شهر	۰,۰۸۷	۲	*	-
	اعتراضات و تجمعات مردمی	۰,۰۸۲	۳	*	-

-	-	*	۴	۰,۰۷۶	تغییرات نهادی	ابعاد اجتماعی- فرهنگی
-	-	*	۸	۰,۰۵۴	فرصت‌ها و ظرفیت‌های حریم شهری	
-	-	*	۶	۰,۰۶۵	توسعه شبکه‌های اجتماعی محلی	
-	-	*	۷	۰,۰۶۳	تغییر در استانداردهای کیفیت زندگی	
-	-	*	۵	۰,۰۷۲	رشد جمعیت و مهاجرت و شهرنشینی	
-	-	*	۷	۰,۰۶۳	تغییر نظام باورهای فرهنگی	
-	-	*	۹	۰,۰۵۰	نابرابری در دسترسی به خدمات	
-	*	-	۱۰	۰,۰۴۳	افزایش شدت فقر	
*	-	-	۱۲	۰,۰۳۷	افزایش شکاف‌های اجتماعی	
*	-	-	۱۱	۰,۰۳۹	توسعه تکنولوژی و فناوری‌ها	
*	-	-	۱۱	۰,۰۳۹	گسترش شهرها و افزایش اختلاط فرهنگی	ابعاد اقتصادی- کالبدی
*	-	-	۱۳	۰,۰۲۶	توسعه گردشگری و میراث فرهنگی	
*	-	-	۱۴	۰,۰۱۵	مالیات‌ها و عوارض شهری	
*	-	-	۱۴	۰,۰۱۵	رشد صنایع و کارخانجات	
*	-	-	۱۵	۰,۰۰۷	توسعه راه‌ها و شریان‌های ارتباطی	
*	-	-	۱۵	۰,۰۰۷	بودجه و منابع مالی شهر	
*	-	-	۱۶	۰	فرسودگی زیرساخت‌های شهری	
۹	۱	۱۱	-	۱	-	جمع

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

۳. ارایه سناریوهای مختلف با نرم افزار Wizard

در این مرحله، پیشران‌های کلیدی در سناریوسازی یگپارچگی / جدایی شهری از کلانشهر تهران، از سوی گروه خبرگان انتخاب شد و به سناریوسازی درباره آن متغیرها پرداخته شد. سناریوها در یک طیف ۴گانه ایده‌آل تا بدبینانه، از سوی گروه خبرگان کیفیت‌سنجی شدند (ایده‌آل = ۴، خوش بینانه = ۳، بینابین = ۲، بدبینانه = ۱). در واقع، از طریق جمع ضرب تعداد هر گونه از فرض‌ها در ضرب متناظر هر فرض در هر سناریو، تقسیم بر تعداد فرضیات هر سناریو، عددی به دست می‌آید از ۰ تا ۴ که معانی متفاوتی دارد. کیفیت هر سناریو بنا به قرارگیری در هر کدام از ۴ گروه سناریو، با استفاده از رابطه (۱) تعیین می‌شود.

رابطه (۱):

$$QS = \frac{4(nI) + 3(nO) + 2(nIN) + nc}{nH}$$

اعداد به دست آمده از این فرمول، در تحلیل هر سناریو معانی خاص خود را دارد. SQ با توجه به نزدیکی به ضریب متناظر تعریف شده به هر فرض، نوع سناریو را مشخص می‌کند. جزئیات تفصیلی در زیر ارایه شده است:

۰,۵ تا ۱,۴ = سناریوی بدبینانه؛ ۱,۴ تا ۲,۳ = سناریوی بینابین؛ ۲,۳ تا ۳,۱ = سناریوی خوش‌بینانه؛ ۳,۱ تا ۴ = سناریوی ایده‌آل.

جدول ۶. متغیرهای کلان کلیدی و فرض‌های مرتبط با آن

متغیر	نوع فرض	تعداد	فرض (پیکره هر جزء)	احتمال وقوع (وزن)
قوانین و مقررات	ایده‌آل	۷	پایبندی به قوانین و مقررات کنونی سازمان تقسیمات کشوری	۲۸
	خوش‌بینانه	۴	اصلاح قوانین معارض	۱۲

۶	تداوم وضعیت کنونی همراه با توسعه خدمات و زیرساخت‌های بیشتر	۳	بینابین	(S1)
۰	توسعه قوانین معارض جدید در رابطه استثماری یکسویه به نفع شهر تهران	۰	بدبینانه	
۲۴	استقلال مدیریت شهری منطقه ۲۰ (شورا و شهردار مستقل)	۸	ایده‌آل	تغییرات نهادی - مالی (S2)
۶	استقلال مدیریت شهری منطقه ۲۰	۳	خوش‌بینانه	
۶	تبدیل شهری به شهرداری ویژه در کلانشهر تهران	۲	بینابین	
۱	افزایش سطح مالیات و عوارض از مردم و شرکت‌ها	۱	بدبینانه	
۳۲	تبدیل منطقه ۲۰ به منطقه گردشگری ویژه ایرانی - اسلامی و طبیعی	۸	ایده‌آل	تغییر در استانداردهای کیفیت زندگی (S3)
۹	توسعه سرانه خدمات و زیرساخت‌ها در منطقه	۳	خوش‌بینانه	
۴	حل منابع الاینده کنونی (پسماندها و ...) و معضلات شهر	۲	بینابین	
۱	تداوم روند کنونی و حمایت از عملکرد کنونی مدیریت شهری	۱	بدبینانه	
۲۰	تبدیل شهری به یک شهر هوشمند و الکترونیک در راستای پایداری شهری	۵	ایده‌آل	
۱۲	توسعه انواع فناوری‌ها در حوزه های مختلف نهادی، اقتصادی، اجتماعی، حمل و نقلی و کالبدی	۴	خوش‌بینانه	توسعه تکنولوژی و فناوری‌ها (S4)
۸	حمایت از سرمایه گذاران در توسعه فناوری‌ها در منطقه	۴	بینابین	
۱	حفظ و نگهداری زیرساخت های فعلی	۱	بدبینانه	
۲۴	حفاظت مطلق از حریم شهری	۶	ایده‌آل	فرصت‌ها و ظرفیت‌های حریم شهری (S5)
۹	حفظ حریم همراه با توسعه اکوگردشگری و کشاورزی پایدار در آن	۳	خوش‌بینانه	
۸	تقسیم محدوده حریم بین شهرهای مختلف منطقه	۴	بینابین	
۱	توسعه صنایع و کارخانجات و ساخت و سازها در محدوده حریم	۱	بدبینانه	
۱۶	آموزش عمومی، قدرتمندسازی و مشارکتی فراگیر در اداره منطقه ۲۰	۴	ایده‌آل	
۹	توسعه نهادهای غیردولتی و مردمی در سطح منطقه	۳	خوش‌بینانه	تغییر نظام باورهای فرهنگی (S6)
۱۴	تقویت نقش مدیران محله‌ای در توانمندسازی عمومی	۷	بینابین	
۰	کم توجهی به آموزش و توانمندسازی عمومی	۰	بدبینانه	

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

پس از تحلیل نرم‌افزار، تعداد فرض‌های هر سناریو بر ضریب آنها ضرب شد و میانگین مجموع هر ۴ نوع فرض محاسبه گردید. بر اساس یافته‌های حاصله، احتمال وقوع هر کدام تعیین شد و از این طریق، گونه سناریو مشخص گردید. یافته‌ها نشان می‌دهد که سناریوهای S1، S2 و S3 بر اساس گونه سناریوی ایده آل، و سناریوهای S4، S5 و S6 بر اساس سناریوهای خوش‌بینانه باید اجرا شوند. گونه‌های هر یک از سناریوها به ترتیب زیر خواهند بود: S1: پایبندی به قوانین و مقررات سازمان تقسیمات کشوری (جدایی شهری از تهران؛ یکپارچگی شهرستان‌های تهران و ری)؛ S2: استقلال مدیریت شهری منطقه ۲۰ (برخورداری از شورا و شهردار مستقل؛ تبدیل شهرداری منطقه ۲۰ به شهرداری ویژه)؛ S3: تبدیل منطقه ۲۰ به منطقه گردشگری ویژه ایرانی - اسلامی و طبیعی؛ S4: توسعه انواع فناوری‌ها در حوزه های مختلف نهادی، اقتصادی، اجتماعی، حمل و نقلی و کالبدی؛ S5: حفظ حریم همراه با توسعه اکوگردشگری و کشاورزی پایدار در آن؛ و S6: توسعه نهادهای غیردولتی و مردمی در سطح منطقه.

بحث

این پژوهش تلاش کرد تا مهمترین پیامدهای جدایی شهری از کلانشهر تهران را مورد بررسی قرار داده، مولفه‌های تاثیرگذار و تاثیرپذیر جدایی شهری از کلانشهر تهران را شناسایی کند، و در نهایت به تدوین سناریوهای مناسب جدایی/یکپارچگی شهری از کلانشهر تهران اقدام نماید. نتایج پژوهش نشان داد که بعد حقوقی - قانونی بیشترین و بعد محیط‌زیستی کمترین پیامدها را از جدایی احتمالی شهری از شهر تهران خواهند داشت. ابعاد اقتصادی - مالی، فیزیکی - کالبدی، و اداری - نهادی نیز دارای پیامدهای متوسط خواهند بود و بعد اجتماعی - فرهنگی دارای پیامد بالا خواهد بود. دلیل پررنگ بودن پیامدهای حقوقی، و حتی اجتماعی - فرهنگی این است که با جدایی شهری از کلانشهر تهران، این شهر دارای مدیریت مستقل بوده و مردم شهر، امکان برگزاری انتخابات مستقل و انتخاب مدیران شهر خود را خواهند داشت و این موضوع، به افزایش سطح رضایتمندی و مشارکت عمومی منجر خواهد شد. همچنین با توجه به مشخص بودن محدوده‌های اداری و جمعیتی، برقراری ارتباطات مستمر بین مردم و مدیریت شهری افزایش یافته و شناسایی و رفع نیازها تسهیل خواهند شد. باید اذعان داشت که در شرایط کنونی، تعداد ۲۱ عضو شورای شهر برای ۲۲ منطقه کلانشهر تهران کافی نبوده و ارتباط مستمر و کافی بین مردم و مدیران شهر وجود ندارد. این موضوع باعث شده است که مسایل شهری

در این منطقه تلمبار شده و به محدوده‌ای برای دفع پسماندها، فاضلاب، آرامستان، و تجمع کارخانجات (و محل تجمع آلودگی‌های ناشی از آن) بدل شود. هم اکنون منطقه ۲۰ (شهرری)، یکی از عقب‌مانده‌ترین مناطق شهر تهران بوده و سطح نارضایتی‌های عمومی در این محدوده بسیار بالا است. بنابراین پیامدهای حقوقی جدایی شهرری از شهر تهران بیشتر از سایر پیامدها بوده و مردم و مسوولان این منطقه، بیشتر به دنبال استقلال مدیریتی این محدوده هستند. این نتایج با نتایج پژوهش‌های صفایی‌پور و همکاران (۱۳۹۶)، ابراهیمی (۱۳۹۲)، زنگنه شهرکی و همکاران (۱۳۹۱)، اسدی و زبردست (۱۳۹۲)، و احمدی آخوندی و همکاران (۱۳۸۵) مطابقت دارد، چرا که این پژوهش‌ها نیز بر اهمیت ابعاد حقوقی در تفرق سیاسی تأکید داشتند.

نتایج همچنین نشان داد که متغیرهای لابی‌های نفوذ و قوانین و مقررات، از متغیرهای تأثیرگذار عمده در جدایی شهرری از کلانشهر تهران بوده و این متغیرها تأثیر زیادی در تفرق یا یکپارچگی شهرری و کلانشهر تهران دارند. همان‌طور که الحاق این شهر در سال ۱۳۹۲ به کلانشهر تهران نیز بر اساس نفوذ شوراهای اسلامی شهر تهران انجام شد و به یک مصوبه قانونی تبدیل شد. در بین متغیرهای تأثیرپذیر نیز می‌توان به متغیرهایی همچون افزایش مهاجرت‌ها و اختلاط فرهنگی اشاره کرد. شهر ری به دلیل استقلال مدیریتی و بودجه‌ریزی، شاهد مهاجرت‌های زیادی از غریبه‌ها خواهد بود و این موضوع می‌تواند منجر به تغییرات جمعیتی و فرهنگی در این شهر گردد. رشد کالبدی و جمعیتی این شهر، مدیران را مجبور به توسعه تکنولوژی‌ها و فناوری‌های جدید خواهد کرد (از جمله ابزارهای هوشمندسازی و هوش مصنوعی)، چرا که دیگر با روش‌های سنتی، امکان رفع مسایل گسترده وجود نخواهد داشت. نتایج این پژوهش با تحقیقات انجام شده از سوی فلاح (۱۳۸۹)، زنگنه (۱۳۸۵)، باقرزاده حور و وجدانی درستکار (۱۳۹۵)، و ظاهری (۱۳۸۷) همپوشانی دارد و در این پژوهش‌ها نیز متغیرهایی همچون لابی‌های نفوذ و قوانین و مقررات، جزو متغیرهای تأثیرگذار محسوب می‌شوند. در نهایت، بر اساس یافته‌ها، پایبندی به قوانین و مقررات سازمان تقسیمات کشوری، مهمترین سناریوی پژوهش خواهد بود، به دلیل اینکه بر اساس قانون اساسی و قوانین تقسیمات کشوری، مرکزیت شهر ری در بخش ری و استقلال مدیریتی آن، مهمترین خواسته مردم و مسوولان شهرری، محسوب می‌گردد تا از این طریق بتوانند به افزایش رفاه و سطح رضایتمندی عمومی کمک کنند.

نتیجه‌گیری

به منظور بررسی پیامدهای ناشی از جدایی شهرری از کلانشهر تهران و شناسایی مولفه‌های تأثیرگذار و تأثیرپذیر، به بررسی نظرات شهروندان و گروه خبرگان پرداخته شد. نتایج بررسی‌های انجام شده از شهروندان نشان می‌دهد که در صورت جدایی شهرری از کلانشهر تهران، بیشترین پیامدها در بعد حقوقی - قانونی با میانگین ۳.۲۳ و بعد اجتماعی - فرهنگی با میانگین ۳.۱۱، و کمترین پیامدها در بعد محیط زیستی با میانگین ۱.۸۰ و بعد اداری - نهادی با میانگین ۲.۲۵ خواهد بود. ابعاد اقتصادی - مالی، و فیزیکی - کالبدی نیز به ترتیب با میانگین‌های ۲.۶۸، ۲.۵۹، دارای پیامدهای متوسط خواهند بود در مقیاس لیکرت خواهد بود. به منظور تصمیم‌گیری در خصوص جدایی یا یکپارچگی شهرری از کلانشهر تهران، در وهله اول، ایجاد دبیرخانه راهبری تصمیم‌گیری جدایی/یکپارچگی ری و تهران در دو کارگروه سیاستگذاری و اجرایی با حضور اعضای مختلف؛ اعم از شهردار تهران، دبیر شورای شهر تهران، فرمانداران شهرستان‌های تهران و ری، نماینده شورایی استان، نمایندگان شورای هر دو شهرستان، شهردار منطقه ۲۰، استاندار تهران و رئیس کمیسیون شوراها و امور داخلی مجلس شورای اسلامی الزامی است. ایجاد این دبیرخانه جهت تقویت همکاری‌های سازمانی، اجرای مشارکتی طرح، اجتناب از موازی‌کاری‌ها در حوزه تصمیم‌گیری‌ها و سیاستگذاری‌ها، پیشگیری از ناکامی و طولانی شدن اجرای طرح، و کنترل برآوردهای پیامدهای منفی طرح ضرورت دارد. علاوه بر این، به منظور حل فوری مسایل منطقه ۲۰ در جهت فروکش کردن اعتراضات محلی و جلوگیری از جدایی شهرری از شهر تهران، پیشنهاد می‌گردد شهرداری این منطقه به منطقه ویژه

شهری تبدیل شود. بدین منظور، اداره این منطقه لازم است تحت نظر معاونت ویژه شهرداری تهران (معاونت برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی و امور شوراها) که معین این منطقه خواهد بود، مدیریت شود و از این طریق، اختیارات و بودجه بیشتری نسبت به سایر مناطق به این منطقه داده شود. همچنین تبدیل منطقه ۲۰ به منطقه گردشگری ویژه ایرانی-اسلامی و طبیعی، و توسعه سازمان‌های مردم‌نهاد جهت مشارکت در اداره این منطقه، از راهکارهای موثر در این زمینه قلمداد می‌شوند.

سپاسگزاری

لازم می‌دانم در اینجا از تمامی مدیران و کارکنان مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران که همکاری‌های کافی در انجام این پژوهش را داشتند، سپاسگزاری ویژه داشته باشم. همچنین از تمام مدیران و کارکنان شهرداری تهران، اعضای محترم شورای عالی استان و شورای شهر تهران، فرمانداران تهران و ری و سایر مسوولانی که در بخش‌های مختلف طرح و برگزاری جلسات، همکاری داشتند، تشکر می‌کنم.

منابع

- ۱) احمد آخوندی، عباس؛ برک‌پور، ناصر؛ طاهرخانی، حبیب‌الله؛ اسدی، ایرج؛ و بصیرت، میثم. (۱۳۸۵). تفرق سیاسی و مدیریتی در اداره منطقه کلان شهری تهران، پیامدها و راهبردها. دومین سمینار ساخت و ساز در پایتخت پردیس دانشکده‌های فنی دانشگاه تهران. ۱-۳ خرداد، تهران، صفحات ۱۷-۱.
- ۲) احمدی، فضل‌الله؛ نصیریانی، خدیجه؛ و ابادری، پروانه. (۱۳۸۸). تکنیک دلفی: ابزاری در تحقیق. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. ۱۳۸۷؛ ۸ (۱): ۱۷۵-۱۸۵.
- ۳) ارباب‌شیرانی، بهروز؛ احمدی‌یزدی، احمد؛ نوری؛ منصور. (۱۴۰۲): سناریونویسی با نرم افزار سناریو Wizard. چاپ اول. انتشارات جهاد دانشگاهی واحد صنعتی اصفهان. ۱۹۰ صفحه.
- ۴) اسماعیل‌زاده، حسن. (۱۴۰۰). طرح پژوهشی امکان‌سنجی و ارزیابی پیامدهای جدایی شهر ری از کلانشهر تهران. مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران. معاونت سیاستگذاری شهری.
- ۵) اسماعیل‌زاده، حسن؛ سعیدی فرد، فرانک؛ محمدنیا، مهلا؛ و اسدزاده، آمنه (۱۳۹۶). روش شناسی انجام پژوهش در مطالعات محیط زیست شهری (روش‌ها و مدل‌ها). انتشارات مهکامه. چاپ اول. ۳۳۶ صفحه.
- ۶) اسدی، ایرج؛ زبردست، اسفندیار. (۱۳۹۲). تحلیل الگوهای پراکنده‌رویی شهری در منطقه کلانشهری تهران با تأکید بر اثرات تفرق نظام تصمیم‌گیری و کنترل رشد. دوفصلنامه نامه معماری و شهرسازی، شماره ۱۱، پاییز و زمستان، صفحات ۱۰۵-۸۹.
- ۷) افروغ، عماد (۱۳۷۳). شهری شدن و توسعه و نظریه شهری پیشنهادی مرکز-پیرامون. مجموعه مقالات سمینار جامعه‌شناسی و توسعه؛ جلد ۱، انتشارات سمت، تهران.
- ۸) باقرزاده حور، لیلا؛ وجدانی درستکار، نازنین. (۱۳۹۵). بررسی تجارب جهانی پیرامون مقابله با پدیده تفرق سیاسی در مناطق کلانشهری. اولین کنفرانس بین‌المللی نخبگان عمران، معماری و شهرسازی. دانشگاه شهیدبهشتی، ۱۲ خرداد، تهران.
- ۹) پاپلی‌یزدی، محمدحسین؛ و رجیبی‌سناجریدی، حسن. (۱۳۸۲). نظریه‌های شهر و پیرامون، انتشارات سمت، تهران.
- ۱۰) روحانی، آرش. (۱۳۹۴). کتاب آموزش نرم افزار MICMAC (قابل استفاده در پروژه‌های سناریونویسی - آینده پژوهی). چاپ اول. انتشارات آرنا. ۵۶ صفحه.
- ۱۱) ریاحی، وحید؛ افراخته، حسن؛ صالح‌پور، شمسی. (۱۳۹۸). تحلیل عوامل مؤثر بر الحاق سکونتگاه‌های روستایی به شهر مبتنی بر چارچوب تقسیمات کشوری (مورد مطالعه: کلانشهر ارومیه). برنامه ریزی منطقه‌ای، دوره ۹، شماره ۳۳، صفحات ۷۳-۸۶.
- ۱۲) زنگنه، یعقوب. (۱۳۸۵). روابط شهر سبزوار با حوزه نفوذ آن. فصلنامه مطالعات جغرافیایی، دوره ۱، شماره ۱، صفحات ۷۵-۵۹.
- ۱۳) سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان تهران. (۱۴۰۲). جاذبه‌های گردشگری شهرستان ری. چاپ اول. تهران. انتشارات سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان تهران.

- ۱۴) سازمان هواشناسی استان تهران. (۱۴۰۱). آب و هوای شهرستان ری. تهران.
- ۱۵) سعیدی، عباس؛ رحمانی فضل، عبدالرضا؛ احمدی، منیژه. (۱۳۹۳). الحاق شهری سکونتگاه های روستایی پیرامون شهر زنجان؛ مورد: روستاهای سایان و گاوازنگ. مسکن و محیط روستا، دوره ۳۳، شماره ۱۴۵: صفحات ۳-۱۶.
- ۱۶) شیخ بیگلر، رعنا؛ اکبریان رونیزی، سعیدرضا. (۱۳۹۷). خزش شهری، الحاق روستا به شهر و تحلیل اثرات و پیامدها از دیدگاه ساکنان (مطالعه موردی: روستاهای الحاقی به کلان شهر شیراز). پژوهشهای جغرافیای انسانی (پژوهش های جغرافیایی)، دوره ۵۰، شماره ۳، صفحات ۵۹۱-۶۰۸.
- ۱۷) صفایی پور، مسعود؛ منصوریان، حسین؛ کیومرثی، علی. (۱۳۹۶). بررسی اثرات عینی و ذهنی الحاق روستا به شهر (مطالعه موردی: روستاهای پیرامون شهر نورآباد، استان لرستان). پژوهش های روستایی، دوره ۸، شماره ۱، صفحات ۱۲۳-۱۳۴.
- ۱۸) طالبیان، سیدامیر؛ مالکی، احمد. (۱۳۹۱). ارزیابی مدلی برای ارزیابی تأثیرات اجتماعی در صنعت نفت و گاز ایران، فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی- فرهنگی. سال اول. شماره سوم. صفحات ۱۸۶-۱۶۱.
- ۱۹) ظاهری، محمد. (۱۳۸۷). تحلیلی بر نقش روابط فضایی در تغییرات کاربری اراضی روستاهای حوزه نفوذ شهرها (مطالعه موردی: روستاهای حوزه نفوذ کلان شهر تبریز). فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، دوره ۲۳، شماره ۴، صفحات ۱۲۲-۹۷.
- ۲۰) فلاحت، سمیه (۱۳۸۹). از لابی رانت تا هزارتو، دو خوانش متفاوت از پیچیدگی در شهر. فصلنامه معماری و شهرسازی آرمان شهر، دوره ۳، شماره ۴، صفحات ۶۸-۵۷.
- ۲۱) کوروش لی، علیرضا (۱۴۰۰). ری؛ شهری به قدمت تاریخ. چاپ اول. انتشارات باهم، ۱۸۰ صفحه.
- ۲۲) کوزه گر، حمیدرضا؛ اسعلاجی، علیرضا. (۱۴۰۰). ارزیابی تغییرات مدیریتی و کالبدی-فضایی شهرهای پیرامون مادرشهر تهران (موردپژوهی: شهر قدس). جغرافیا، دوره ۱۹، شماره ۶۸، صفحات ۲۰۵-۲۱۸.
- ۲۳) مجلس شورای اسلامی ایران (۱۳۸۹). قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران با آخرین اصلاحات تا تاریخ ۳۰/۰۴/۱۳۸۹.
- ۲۴) مجلس شورای اسلامی ایران (۱۳۶۲). آیین نامه اجرائی قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری جمهوری اسلامی ایران.
- ۲۵) مجلس خبرگان. (۱۳۵۸). قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
- ۲۶) مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). سرشماری عمومی نفوس و مسکن. آمارهای جمعیتی منطقه ۲۰ شهر تهران.
- ۲۷) هاشمی، سیدمناف؛ رفیعیان، مجتبی؛ و حسین پور، سیدعلی (۱۳۹۰). سیاست‌های مدیریت در کشورهای مختلف (رویکرد راهبردی - فراتحلیلی - یکپارچگی شهری)، طحان؛ هله، تهران.

28) Aarseth, W., Ahola, T., Aaltonen, K., Økland, A., & Andersen, B (2017). Project sustainability strategies: A systematic literature review. *International Journal of Project Management*, 35(6), 1071-1083.

29) Afroogh, E. (۱۹۹۴). Urbanization and development and proposed center-periphery urban theory. *Sociology and development seminar series of articles; Volume 1*, Samt Press. Tehran.

30) Ahmad Akhondi, A., Barak pour, N., Taherkhani, H., Asadi, I., & Basirat M. (2006). Political and managerial division in Tehran metropolitan area administration, consequences and strategies. The second construction seminar in the capital of Tehran University technical schools. 22-24 May, Tehran, PP. 1-17.

31) Ahmadi, F., Nasiriani, Kh., & Abazari, H. (2009). Delphi technique: a tool in research. *Iranian Journal of Medical Education*, 8 (1) 175-185. [In Persian].

32) Alomoto, William; Niñerola Angels; and Pié Laia (2022). Social Impact Assessment: A Systematic Review of Literature. *Social Indicators Research*, 161, pp. 225-250. <https://doi.org/10.1007/s11205-021-02809-1>.

33) Arbab, SH. B., Ahmadi, Y. A., & Noori, M., (2023). Scenario writing with Scenario Wizard software. edition1. Publisher: Academic Jihad Publications of Isfahan Industrial Unit. 190 p. [In Persian].

34) Assadi, I., & Zebardast, E (2013). Analysis of patterns of urban sprawl in the metropolitan area of Tehran, emphasizing the effects of the fragmentation of the decision-making and growth control system. *Quarterly Journal of Architecture and Urban Planning*, N. 11, pp. 89-105.

35) Assembly of experts (1979). The Constitution Law of the Islamic Republic of Iran. [In Persian].

36) Bagherzadeh, H. L., & Vojdani D., N. (2015). Examining global experiences regarding dealing with the phenomenon of political division in metropolitan areas. The first international conference of civil engineering, architecture and urban planning elites. Shahid Beheshti University, June 2, Tehran.

- 37) Brenner, Neil. (2003), Metropolitan institutional reform and the Rescaling of state space in contemporary western Europe, *European urban and regional studies*, 10(4): 297-324.
- 38) Byun, P and Esparza, X. Adrian. (2005) "A Revisionist Model of Suburbanization and Sprawl: The Role of Political Fragmentation, Growth Control, and Spillover," *Journal of Planning Education and Research*, 24, 252-264.
- 39) Carruthers, I. John. (2003) "Growth at Fringe: The Influence of Political Fragmentation in United State Metropolitan Areas," *Papers in Regional Science*, 82, 472 – 499
- 40) Caves, W. Roger (2005) *Encyclopedia of the City*, Routledge, London and New York.
- 41) Esmaeilzadeh, H. (2021). Feasibility plan and evaluation of the impacts of the separation of the city of Ray from the metropolis of Tehran. Tehran urban research and planning center. Vice President of Urban Policy.
- 42) Esmaeilzadeh, H., Saeedi Fard, F., Mohammadnia, M., & Asadzadeh, A. (2017). *Research methodology in urban environment studies (methods and models)*. edition1. Publisher: Mahkameh. 336 p. [In Persian].
- 43) Esteves, A. M., Franks, D., & Vanclay, F. (2012). Social impact assessment: the state of the art. *Impact Assessment and Project Appraisal*, 30(1), 34-42.
- 44) Falahat, Somayyeh (2010). From lobby rent to labyrinth, two different readings of complexity in the city. *Armanshahr Architecture and Urbanism Quarterly*, V. 3, N. 4, pp. 57-68.
- 45) Hashemi, S., M., Rafieian, M., & Hosein pour, S. A. (۱۳۹۱). *Management policies in different countries (strategic approach - meta-analysis - urban integration)*, Tahan; Halleh, Tehran.
- 46) Hildebrandt, L. (2012). *The significance and status of Social Impact Assessment (SIA) in a South African context (Doctoral dissertation, North-West University)*
- 47) International Institute for Sustainable Development (2012). *Social Impact Assessment (SIA)*. IISD press.
- 48) Iran Statistics Center. (2016). *General population and housing census. Demographic statistics of District 20 of Tehran*. [In Persian].
- 49) Islamic Council of Iran. (1983). *Executive Regulations of the Law on Definitions and Rules of Country Divisions of the Islamic Republic of Iran*. [In Persian].
- 50) Islamic Council of Iran. (2010). *The Law on Organizations, Duties and Elections of Islamic Councils of the Country and Election of Mayors with the latest amendments until 21 July 2010*. [In Persian].
- 51) Korooshi, A. (2021). *Rey; A city as old as history*. edition1. Publisher: Bahm, 180 p. [In Persian].
- 52) Koozehgar, H. R., & Estelaji, A. (2021). Evaluation of managerial and physical-spatial changes in the cities surrounding the metropolis of Tehran (case study: Quds city). *Journal of Geography*, 19 (68) 205-218. [In Persian].
- 53) Li, Wei, Guo, Jiyue, Yuan, Jingfeng, Liu, J. Henry, and Edwards, J. David (2022). Exploring the Key Indicators of Social Impact Assessment for Sponge City PPPs: A Sustainable Development Perspective. *Buildings*, 12 (9), 1329. <https://doi.org/10.3390/buildings12091329>.
- 54) Little, Lois (2006). *Appropriate Indicators for Social Impact Assessment*. Lutra Associates Ltd.
- 55) Organization of Cultural Heritage, Tourism and Handicrafts of Tehran Province. (2023). *Tourist attractions of Rey city*. edition1. Publisher: Organization of Cultural Heritage, Tourism and Handicrafts of Tehran Province. Tehran. [In Persian].
- 56) Papoli Y., M., & Rajabi S., H. (2003). *The theories of the city and the periphery*, Samt Press. Tehran.
- 57) Riahi, V., Afrakhteh, H., & Saleh poor, Sh. (2019). Analysis of factors affecting the annexation of rural settlements to the city based on the framework of country divisions (case study: Urmia metropolis). *Journal of Regional Planning*, 9 (33) 73-86. [In Persian].
- 58) Roohani, A. (2015). *MICMAC software training book (can be used in scenario writing projects - future research)*. edition1. Publisher: Arena. 56 p. [In Persian].
- 59) Saeedi, A., Rahmani F. A., & Ahmadi, M. (2014). Urban annexation of rural settlements around the city of Zanjan; Case: Sayan and Gavazang villages. *Housing and village environment. Journal of Housing and environment of the village*, 33 (145) 3-16. [In Persian].

- 60) Safaeipour, M., Mansoorian, H., & Kioomarsi, A. (2017). Investigating the objective and subjective effects of annexing the village to the city (case study: villages around Noorabad city, Lorestan province). *Journal of Rural Research*, 8 (1) 123-134. [In Persian].
- 61) Sheikh B. R., & Akbarian, R. S. (2018). Urban sprawl, the annexation of the village to the city and the analysis of the effects and consequences from the residents' point of view (case study: annexed villages to the metropolis of Shiraz). *Human Geography Research Quarterly*. 50 (3) 591- 608. [In Persian].
- 62) Talebian, S. A., & Maleki, A. (2012). Presenting a model to evaluate social impacts in Iran's oil and gas industry, *Quarterly Journal of Socio-Cultural Development Studies*. *Socio-Cultural Development Studies Quarterly*, 1 (3) 161- 186. [In Persian].
- 63) Tehran Meteorological Organization. (2022). *Climatology of Rey township*. Tehran. <https://www.irimo.ir>. [In Persian].
- 64) Taylor Nicholas, Hobson Bryan & Colin Goodrich (2004), "Social Assessment: Theory, process and Techniques", social ecology press.
- 65) Vanclay, Frank (2003). *International Principles for Social Impact Assessment*. Impact Assessment and Project Appraisal. ISSN: 1461-5517 (Print) 1471-5465 (Online) Journal homepage: <https://www.tandfonline.com/loi/tiap20>. <https://doi.org/10.3152/147154603781766491>.
- 66) Zaheri, M. (2008). An analysis of the role of spatial relationships in land use changes in villages in the area of influence of cities (case study: villages in the area of influence of Tabriz metropolis). *Geographical Research Quarterly*, V. 23, N. 1, pp. 123-134.
- 67) Zanganeh, Y. (2016). Relationship between Sabzevar city and its sphere of influence. *Geographical Studies Quarterly*, V. 1, N.1, pp. 59-75.

پایه علمی مجله از چاپ دکتر وینکی